

Rozporządzenie Senatu Rządzącego z 27 marca 1829 r. Instrukcja dla Wykonawcy Sprawiedliwości Karnej (Mistrza Rządowego).

Or. Archiwum Narodowe w Krakowie, sygn. 29/200/1589 (d. WM 606), s. 1–6.

Edycja krytyczna: Mateusz Mataniak.

27 III 1829

[s. 1]

Nr 1296 DGS

**Instrukcja dla Wykonawcy Sprawiedliwości Karnej
w mieście Krakowie,
wskazująca należące do Niego obowiązki policyjne.**

Art. 1.

Wykonawca Sprawiedliwości Karnej winien być zobowiązany przysięgą na dopełnienie ściśle niżej opisanych powinności.

[hasła: Mistrz Rządowy; obowiązki służbowe; przysięga służbowa]

Art. 2.

Jeden z najważniejszych i głównych obowiązków Jego jest wykonanie egzekucji karnej na winowajcy. Gdy do jej wypełnienia z wyroku sprawiedliwości karnej wezwany zostanie, wtenczas z wszelką trzeźwością, przytomnością umysłu i z usposobionymi do tego siłami fizycznymi, w ubiorze właściwym na miejscu egzekucji stanąć powinien. A gdy przyjdzie moment jej wykonania, wszelka wprawność i trafne usłużenie towarzyszyć mu powinno, tak do ulżenia cierpienia winowajcy, jako też uniknięcia nieprzyjemności od zgromadzonego ludu, na jaką by się narazić mógł. Na plac zaś egzekucji, i na powrót po jej wykonaniu, asystencję policyjną do osoby przydaną mieć będzie. Za każdą zaś egzekucję, przez topór bądź szubienicę na winowajcy dopełnioną, Wykonawca odbierać będzie nagrody 60 złp z funduszu kryminalnego, z Ekstraordynariów, i oprócz tego likwidować ma prawo do 18 złp za wystawienie szubienicy na placu egzekucji, jej rozebranie, zawieszenie i odwóz na miejsce, z którego powzięta będzie.

[hasła: Mistrz Rządowy; egzekucje; skazany; miejsce egzekucji; miejsce straceń; narzędzia katowskie; wynagrodzenie; szubienica; topór katowski]

Art. 3.

Utrzymywać winien dostateczną liczbę parobków do chwytania błąkających się psów, po ulicach w Mieście jako i przedmieściach, dla bezpieczeństwa osób tak piechotą chodzących, jako i jeżdżących, i dla zapobieżenia wszelkim nieszczęśliwym przypadkom wydarzyć się mogącym.

[hasła: Mistrz Rządowy; parobcy; hycle; chwytanie psów; błąkające się psy; bezdomne psy]

Art. 4.

Ludzie Jego powinni chwycić psy nie tylko w dni targowe, to jest we wtorki i piątki, lecz środy i soboty, ponieważ doświadczenie [s. 2] nauczyło, iż gdy z różnych miejsc, a zwłaszcza z ludźmi z różnymi żywnościami w dni targowe do miasta ściągającymi się przybiegłe, rozbiegają i błąkają się, i w dniach następnych po mieście zagęszczają się zwykły.

[hasła: Mistrz Rządowy; parobcy; hycle; rakarz; chwytanie psów; błąkające się psy; bezdomne psy; dni targowe]

Art. 5.

Gdy w mieście lub po przedmieściach schwytane, nie jest wolno na miejscu schwytania zabijać, lecz żywcem winny być prowadzone do miejsca na ten cel w pobliżu pomieszkania Wykonawcy przeznaczonego, do czego skrzynia na kołach z otworem z góry urządzona, jako to po innych miastach bywa, posłużyć ma, i tam dopiero zabite i nad Starą Wisłą głęboko do ziemi zakopane, nad czym Wykonawca ściśle czuwać winien. Zarzucanie stryczka na psa gdzie bądź, a szczególnie w miejscach zgromadzenia większej ludności winno być z największą ostrożnością wykonywane, aby przypadkiem rzucony sznur nikogo nie dopadł, za którą komu bądź wyrządzoną zniewagę najsurowszej karze cielesnej nieuważny parobek by uległ.

[hasła: chwytanie psów; błąkające się psy; bezdomne psy; Stara Wisła; kara cielesna]

Art. 6.

Ludzie wykonawcy uważać powinni, aby nie chwyтали gończych psów do polowania należących, chartów, pudli, psów angielskich, szpitzów i mopsów, ponieważ po takich nie ma przyczyny obawiania się nieszczęścia na ulicy. Jeżeliby się zaś pies z wyżej wymienionych gatunków wściekł, powinien być schwytanym i zabitym na ten sam sposób, jak wyżej powiedziano, a gdyby pies jakowy do tego stopnia był wściekłym, iż chwytacz byłby wystawionym na niebezpieczeństwo, gdyby go żywcem na przedmieście wyprowadzić chciał, w takim razie psa takiego na miejscu zabić mu

wolno, lecz wyprowadzonym powinien być przykrytym, i na karze wywiezionym, w żadnym zaś razie i pod karą 30 kijów przez miasto włączonym być nie powinien.

[hasła: Mistrz Rządowy; psy gończe; chart; pudel; mops; chwytanie psów]

Art. 7.

Zarzucać stryczka na psów na furach lub koczach strzegących [s. 3] i ściąganie ich na ziemię dla uchwycenia surowo ludziom Wykonawcy zakazuje się.

[hasła: chwytanie psów]

Art. 8.

Ludzie wykonawcy powinni codziennie i zawsze, a nawet w dni niedzielne dopytywać się o psach wściekłych, i czuwać, aby takowe w ulice Krakowa i przedmieścia nie wkradały się. A w przypadku dowiedzenia się lub za danym sobie przez kogo bądź uwiadomienia, iż w tym lub w owym miejscu pies takowy pokazał się, wszyscy natychmiast na schwytanie i uбиcie onegoż pośpieszyć, którego następnie po wyprowadzeniu głęboko ze skórą, wapnem gaszonym posypanego zakopać powinni.

[hasła: parobcy; hycel; rakarz; chwytanie psów; Kraków; przedmieścia]

Art. 9.

Gdy znakami na szyi opatrzone, chwytane być nie powinny.

[hasła: psy oznakowane]

Art. 10.

Gdy się często wydarza, iż nocną porą, nie wiadomo przez kogo psy, koty i szczury zdechłe na ulice wyrzucane bywają. W takim razie Wykonawca za odebraniem uwiadomienia od policji miejscowej lub od kogo bądź, obowiązany będzie wyprowadzenie takowych natychmiast nakazać, a to pod karą pieniężną 6 złp.

[hasła: Mistrz Rządowy; padłe zwierzęta]

Art. 11.

Konie lub bydło zdechłe, nocną porą nie wiadomo od kogo wyrzucone, Wykonawca podobnie jest obowiązany za odebraniem o tym uwiadomieniem natychmiast wyprowadzić, nakazać itd., pod karą pieniężną 9 złp. W razie zaś wykrycia właściciela

takowego konia lub bydłęcia, odbierze Wykonawca 4 złp za wyprowadzenie, i skórę na swój zysk poweźmie.

[hasła: Mistrz Rządowy; padłe zwierzęta]

Art. 12.

Gdy się często wydarza, iż w niektórych domach pies lub kot zdechnie, Wykonawca zaś wezwany będąc, aby takowe wyprowadzić rozkazał, zwykł się domagać arbitralnej zapłaty, przeto niniejszym stanowi się, iż od wyprowadzenia psa lub kota zdechłego więcej wymagać nie może, jak 15 gr., a to pod karą 9 złp.

[hasła: Mistrz Rządowy; padłe zwierzęta; wynagrodzenie]

Art. 13.

Od konia lub bydłęcia zdechłego, które jeszcze w domu będą, [s. 4] Wykonawca za wyprowadzenie więcej domagać się nie może, jako po 4 złp, do którego także i skóra należeć będzie, a jeżeliby większej w takim razie domagał się zapłaty, ulegnie karze pieniężnej 18 złp.

[hasła: Mistrz Rządowy; padłe zwierzęta; wynagrodzenie]

Art. 14.

Od otwierania i przykrywania lochów niebrukowanych Wykonawca więcej domagać się nie może, jak 1 złp, a ludzie jego nie będą mieli prawa żądać i wymagać na wódkę lub innego Tringieltu.

[hasła: czyszczenie kloak; kanalizacja miejska; wynagrodzenie]

Art. 15.

Od otwierania i przykrywania lochów brukiem okrytych Wykonawca nie jest mocen wymagać więcej jak po 1 złp 15 gr., a ludzie jego podobnież żadnego Tringieltu żądać nie mogą.

[hasła: czyszczenie kloak; kanalizacja miejska; wynagrodzenie]

Art. 16.

Wykonawca wszelkie lochy czyli kloaki, bądź rządowe lubo prywatne wyczyszczać będzie na miarę wiedeńską stopy kubicznej, i od każdej, stosownie do postanowienia

Senatu Rządzącego de dato 11 maja 1825 r. Nr 1937 zapadłego, a Dziennikiem Rządowym dla wiadomości publicznej ogłoszonego, po 6 gr. pobierać ma prawo.

[hasła: czyszczenie kloak; kanalizacja miejska; wynagrodzenie; miara wiedeńska; stopa kubiczna]

Art. 17.

Kadzie do wywożenia takowych nieczystości używane, winny być zaopatrzone pokrywami szczelnie zamykającymi się, aby prowadzone w nich nieczystości nie były na ulice rozlewane, ani też fetor nie rozszerzał się z nieprzyjemnością dla publiczności. Nieczystości zaś takowe pod surową odpowiedzialnością i karą pieniężną do 50 złp nie gdzie indziej, jak tylko pod dom Wykonawcy na Grzegórzki prowadzone i tamże w Wisłę wlewane być winny, bez zostawienia jakichbądź nieczystości na brzegu, przy którym słup z tablicą wkopanym zostanie, aby czeladź jego niewiadomością wymawiać się nie mogła, a która w razie dopuszczenia się wylewów gdzie bądź w inne, bliższe miejsce [s. 5] surowej karze cielesnej ulegnie. Wykonawca zaś do 50 złp strafu, jak się wyżej rzekło, za niedozór pociągniony zostanie. Wywożenie takowych nieczystości z kloak nie może być wcześniej, jak o godzinie 11 w nocy rozpoczynane.

[hasła: Mistrz Rządowy; czyszczenie kloak; wywóz nieczystości; Grzegórzki; Wisła]

Art. 18.

W przypadku zaszłej przeciwko Wykonawcy skargi o wymaganie większej zapłaty nad taksy powyżej postanowione, tudzież gdyby nałożone kary pieniężne nie skutkowały, na ten czas, w miarę przekroczenia lub upor, ulegać będzie karze suspensy od czynności i pensji, a gdyby ten krok karny nie skutkował, usunięcie z posady następować będzie.

[hasła: Mistrz Rządowy; czyszczenie kloak; wywóz nieczystości; wynagrodzenie]

Art. 19.

Wykonawca bez zezwolenia Wydziału Spraw Wewnętrznych i Policji lub też Senatu Rządzącego oddalać się z miasta nigdzie nie może, i na wypadek potrzeby wyjechania za granicę, urlopu na piśmie żądać powinien.

[hasła: Mistrz Rządowy; Wydział Spraw Wewnętrznych; Senat Rządzący]

Art. 20.

Ludzi swoich utrzymywać powinien w należytnej subordynacji, i pod odpowiedzialnością własną przestrzegać, aby nikomu z najuboższej choćby klasy nie

ważyli się bądź mową lub uczynkiem jakowej wyrządzać wżgardy, a któren uczynek surowej karze cielesnej by uległ. Również zakoczuje się porzucanie stryczka i pałki na miejscach publicznych lub też czynienie jakichbądź żartów z tymi narzędziami.

[hasła: Mistrz Rządowy; hycel, rakarz; nadzór nad pracownikami]

Art. 21.

Wykonawca Sprawiedliwości Karnej i ludzie Jego pod bezpośrednią uległością i rozkazami Dyrekcji Policji Miasta Krakowa zostawać będą, której wszelką **[s. 6]** powolność winni. W przypadku zaś, gdyby w jakowym względzie decyzją Dyrekcji Policji uciążonym się być widział, wolno mu będzie udać się do Wydziału Spraw Wewnętrznych i Policji w Senacie Rządzącym, któremu jak z jednej strony służy prawo ulżenia, tak z drugiej powiększenia kary do 200 złp, w miarę zaniedbania obowiązków, lub też popełnionego uchybienia w ścisłym wykonaniu przepisanych niniejszą instrukcją obowiązków.

[hasła: Mistrz Rządowy; hycel, rakarz; nadzór nad pracownikami; Dyrekcja Policji; Wydział Spraw Wewnętrznych]

Kraków, dn. 27 marca 1829 r.

Senat Rządzący Wolnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu.

[Podpisy] Wodzicki – prezes Senatu; Mieroszewski – sekretarz generalny Senatu; Nowakowski – sekretarz ekspediujący Senatu.

M.P.